

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

Viite: Lausunto luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

MTK-Satakunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Nyt käsillä oleva luonnos eläinten hyvinvointilaista on kotieläintalouden näkökulmasta yksi merkittävimmistä kansallisista säädöksistä. Toimiva eläinten hyvinvointilaki takaa sen, että Suomessa pystytään jatkossakin ylläpitämään yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää kotieläintaloutta.

Jotta kansainvälisesti vertailtuna korkeita eläinten hyvinvointikriteereitä voidaan jatkossakin ylläpitää, kotieläintaloutta harjoittavat tilat tarvitsevat ennakoitavuutta investointipäätösten tueksi. Investoinneilla parannetaan niin eläinten kuin eläinten omistajien hyvinvointia. Investointeja uskalletaan tehdä sitä enemmän, mitä pidemmälle tulevaisuuteen niiden käyttöaika on turvattu. Uusien vaatimusten sekä niiden aiheuttamien kustannusten tulee olla tasapainossa. Jos vaatimukset ovat tuottajille liian kalliita toteuttaa, suomalaisen tuotannon kilpailukyky muihin maihin nähden kärsii.

Karjuporsaiden kirurgisen kastration kieltäminen siirtymäajalla vaikuttaa hätäisesti valmistellulta, sillä asia jää tässä vaiheessa tulevien selvitysten varaan. Kiellolla on merkitystä mm. sianlihan vientimahdollisuuksiin. Vaikutukset vientiin tulee selvittää huolellisesti ennen päätöksiä. Vientisopimuksilla on merkittävä vaikutus alan kannattavuuteen, ja tällä hetkellä voimakkaasti nousseet tuotantokustannukset heikentävät jo merkittävästi kotimaisen sianlihantuotannon kannattavuutta. Muutostarve on olemassa, mutta nyt ei ole oikea aika toteuttaa sitä hätäilemällä. Muutokselle ja sen selvityksille tulee varata riittävästi aikaa, se pitää tehdä hallitusti huolellisten selvitysten perusteella sekä vapaaehtoisilla laatujärjestelmillä.

Eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisen yksi kulmakivi on toimivat eläinlääkäripalvelut, joiden saatavuus on taattava kaikkina vuorokaudenaikoina kaikkialla Suomessa, kohtuullisin kustannuksin. MTK-Satakunta haluaa korostaa, että niin kiireellinen eläinlääkäriapu kuin tuotantoeläimien terveydenhuoltokin ovat tärkeitä asioita vastuullisen ja eettisen kotieläintalouden kannalta.

Toinen tärkeä kulmakivi eläinten hyvinvoinnin varmistamisessa on lomituspalveluiden saatavuuden turvaaminen. Jos tuottajan jaksaminen on vaakalaudalla, myös eläinten hyvinvointi voi olla vaarassa. Tuottajien jaksamista voidaan tukea ennen kaikkea hyvillä lomituspalveluilla.

Yrittäjien oikeusturvan edistämiseksi sekä alueellisesti yhtenäisten tulkintojen varmistamiseksi MTK-Satakunta esittää, että eläinten hyvinvointilakiin lisätään vaatimus monijäsenen lautakunnan nimeämisestä. Lautakunnassa tulisi olla edustettuna viranomaiset, neuvojat ja kotieläintuottajat, ja sen tehtävä olisi käsitellä valvonnassa ja sen tulokunnassa esiin tulleita ristiriitaisuuksia ja epäselvyyksiä. Lautakunnalle lainsäädännössä asetettu rooli varmistaa, että lautakunnan yhteinen kanta ohjaa valvontaviranomaisia yhtenäisempiin tulkintoihin.

Lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

1. luku: Yleiset säännökset

5 § Määritelmät, kohta 9: pitopaikka

Pysyvä ja tilapäinen pitopaikka tulee olla määritelty lain tasolla. Määritelmät selkeyttävät niin eläimen omistajan kuin valvojankin työtä, jolloin vältetään tulkintaeroilta ja muilta ristiriidoilta. MTK-Satakunta esittää pysyvän pitopaikan määritelmäksi ”pitopaikkaa, jossa eläin viettää pääosan ajastaan”.

2. luku: Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

6 § Yleiset periaatteet

MTK-Satakunta esittää, että kielto eläinten hyvinvoinnin tarpeettomasta vaarantamisesta on ulotettava myös eläintiloihin luvattomasti tunkeutumiseen. Se tulee määritellä eläinten hyvinvointisääntösten rikkomiseksi ja lisätä lain säännöskohtaisiin perusteluihin sekä määritellä eläinsuojelurikokseksi. Eläintiloihin ilman omistajan lupaa tunkeutuva saattaa aiheuttaa eläinten hyvinvoinnin vakavan vaarantumisen mm. aiheuttamalla eläinten paniikinomaisen pakoreaktion, tukehtumisen, kuolemaan johtavan stressitilan tai levittämällä tarttuvaa taudinaiheuttajia eläintilaan.

3. luku: Eläinten kohtelu

17 § Välineet, laitteet ja aineet

Myös eläinten suorituskykyyn vaikuttavat aineet tulisi kieltää.

4. luku: Eläinten hoito

21 § Ruokinta ja juotto

Poikkeuksina tulee huomioida myös nuorten eläinten nesteytystarve, joka täyttyy usein imemällä maitoa, sekä eläinten lyhytaikaisen erottelun tarve. Tällainen tarve syntyy esimerkiksi emolehmäkasvattamoissa poikimisaikaan sekä lammastiloilla karitsointiaikaan, jolloin eläimiä on väliaikaisissa poikimakarsinoissa eikä jatkuvaa sulan veden saantia voi väliaikaisesti taata. Näissä tapauksissa tulisi riittää juottaminen 3 kertaa päivässä.

31 § Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin

Lain perusteluihin on tärkeää lisätä huomio, että tuotantoeläimille vaadittavat toimenpiteet (esim. lain perusteluissa mainittu teknisten varajärjestelmien olemassaolo) eivät saa aiheuttaa kohtuuttomasti lisää kustannuksia tai byrokratiaa eläinten omistajille.

5. luku: Eläinten pitopaikka

On hyvä asia, että parsinavetoiden ja emakoiden porsitushäkkien kieltoon on varattu riittävä siirtymäaika. On kaikin puolin reilua ja kestävä, että jo olemassa olevat parsinavetat ja porsitushäkit voidaan käyttää niiden elinkaaren loppuun asti. Tällainen menettely antaa kotieläimille mahdollisuuden ajoittaa eläinten hyvinvointia parantavat investoinnit tilan taloudellisen tilanteen kannalta sopivaan ajankohtaan.

10. luku: Viranomaiset ja niiden tehtävät

Valvojalla tulee olla lakiin kirjattu pätevyys- tai osaamisvaatimus, jonka MTK-Satakunta esittää olevan Suomessa laillistetun eläinlääkärin pätevyys. Valvojilla on valvontatilanteessa paljon valtaa, joten heiltä on syytä edellyttää ammattitaitoa eläinten hyvinvoinnin arvioimisesta. Valvojan osaaminen ja ammattitaito parantavat omistajan oikeusturvaa sekä eläinten hyvinvointia, kun vältetään mielivaltaisilta päätöksiltä ja lain tulkitsemisen ongelmilta.

11. luku: Valvonta

82 § Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

Valvontaviranomaisen mahdollisuus käyttää asiantuntija-apua ja avustajia valvontatilanteessa on lähtökohtaisesti hyvä asia. Kuitenkin, mikäli eläimen omistaja kyseenalaistaa avustajan pätevyyden, hänellä tulee olla oikeus kieltää ulkopuolisen avustajan läsnäolo ja toiminta yksin eläinten pitopaikalla ilman valvontaviranomaisen läsnäoloa.

Lakiin tulee kirjata myös eläimen omistajalle oikeus käyttää avustajaa valvontatilanteessa. Tämä on ollut mahdollista nytkin, mutta selkeä kirjaus laissa takaa myös selkeämmät toimintamallit jatkossa

sekä paremman oikeusturvan eläimen omistajalle. Eläinten omistajilla ei välttämättä ole tietoa valvontatilanteeseen kuuluvista asioista ja prosessin etenemisestä.

88 § Eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus

On hyvä, että ilmoitusvelvollisuus laajenee salassapitosäännöksiä yli, jolloin esimerkiksi lastensuojelun työntekijä voi tehdä ilmoituksen eläinten hyvinvointiin liittyen ilman, että asiakkuuden salassapitovelvollisuus sitä estää. On kaikkien osapuolien etu, että esimerkiksi kotieläintilallisen jaksamisongelmiin tai muihin kriisitilanteisiin puututaan ajoissa.

Nyt luonnoksessa olevat kirjaukset sekä listaus ilmoitusvelvollisista tahoista on riittävä. Tässä pykälässä lain henki on, että salassapitovelvollisuus ei saa estää ilmoitusten tekemistä. Luonnoksen tämänhetkiset kirjaukset mahdollistavat lain hengen toteutumisen hyvin. MTK-Satakunta kokee, että liiallisella velvollisuuksien asettamisella ja velvollisten tahojen määrittelemisellä aiheutetaan vain haittaa lain hengen toteutumiselle.

12. luku: Hallinnolliset pakkokeinot

92–104 §

On hyvä, että lain perusteluissa on mainittu suhteellisuusperiaatteesta, jossa viranomainen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus.

Toimeenpanon henki tulee olla se, että kehotuksilla, opastuksella ja neuvonnalla saadaan parempia tuloksia kuin kielloilla ja määräyksillä. Kotieläintilan yrittäjille on kunnia-asia hoitaa eläimet hyvin. Jos näin ei tapahdu esimerkiksi tietämättömyyden, uupumuksen tai muun ohimenevän vastoin käymisen vuoksi, voidaan hyvällä, vuorovaikutteisella neuvonnalla ja kehotuksilla saada puutteet korjattua ja eläimille hyvä hoito ja olosuhteet. Tämä on kaikkien etu.

Kotieläintilan jatkumahdollisuudet tulee aina arvioida, ennen kuin ryhdytään kiiretoimenpiteisiin ja välillisen rahoituksen käyttämiseen. Ellei näitä jatkamismahdollisuuksia ole, tulee laatia suunnitelma aikatauluineen siitä, miten tilan eläintuotanto saadaan ajettua hallitusti alas. Tämä mahdollistaa myös eläinten myynnin tai muut siirrot tiloille, jolloin eläimet saavat uuden kodin, eikä jouduta tarpeettomiin eläinten lopettamisiin. Hallittuun alasajoon tulee varata riittävä aika.

Hallittu tuotannon alasajo on paras, eettisin ja taloudellisin vaihtoehto sekä eläimille että ihmisille myös kriisitapauksissa, joissa ei ole kotieläinten pidon jatkamismahdollisuuksia ja joiden taustalla saattaa olla maatalousyrittäjän masennus tai muu elämänhallinnan kriisi.

15. luku: Erinäiset säännökset

114 § Perittävät maksut

Eläimen omistajalla tulee olla mahdollisuus korjata virheensä ilman sakkoa. Näin ollen valvontakäynti sekä siitä mahdollisesti seuraava ensimmäinen uusintatarkastuskäynti eivät saa olla maksullisia. MTK-Satakunta esittää, että vasta toinen uusintatarkastus olisi maksullinen.

121 § Nautojen pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset

Lain mukaan toiminnassa olevien parsinavetoiden käyttöä ei kiellettäisi, mutta olemassa olevaan parsinavettaan, joka ei ole toiminnassa lain voimaan tullessa, ei voisi myöhemminkään laittaa eläimiä. Tämä saattaa aiheuttaa hankalia tilanteita ja hyvienkin rakennusten jäämistä tyhjilleen. Esimerkkinä vaikkapa navetan tulipalo. Tulipalon jälkeen eläimiä ei voisi sijoittaa naapurin tyhjillään olevaan hyväkuntoiseen parsinavettaan, koska se ei ole ollut lain voimaantullessa toiminnassa.

Porissa 14.1.2022

Anna-Kaisa Jaakkola
Toiminnanjohtaja

Tiia Kuusela
Kenttäpäällikkö